

רמב"ן בראשית ב, ג

ודע, כי נכלל עוד במלת "לעשות"¹⁸⁴, כי ששת ימי בראשית הם כל ימות עולם¹⁸⁵, כי קיומו יהיה ששת אלפים שנה (ד"ה לא), שלכך אמרו¹⁸⁶ יומו של הקב"ה אלף שנים. והנה בשני הימים הראשונים היום השביעי שבת, רמז לעולם הבא שכולו²⁰⁹ שבת ומנוחה לחיי העולמים²¹⁰ - והאל ישמרנו בכל הימים, וישים חלקינו עם עבדיו התמימים²¹¹.

רבינו בחיי בראשית ב, ג

ודע והבן, כי שבעת ימי בראשית אלה מבארים לנו מה שעבר ורומזים לנו על העתיד, והנה הם כנגד שיתא אלפי שני וחד חריב, ודרשו רז"ל: (ב"ר ת, ב.) יומו של הקב"ה אלף שנה שנאמר: (תהלים צ, ד.) "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול", ודבר ברור הוא שבכל יום ויום מששת ימי בראשית אלה הוא רומז לדברים העתידין להיות בעולם באותו האלף שכנגד היום. יום ראשון נברא בו האור העליון, כנגדו ומפורסמת בכל העולם. יום שביעי כנגד אלף השביעי שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים, ובני והוא אחר ימות המשיח ותחית המתים, ובני תחית המתים יזכו אליו ויתענגו בגוף ובנפש תענוג שאין לו סוף.

שיח יצחק להגרי"א חבר

בענין ב' נונין ההפוכין

קודם שנברא העולם. ובזה תבין מאמרם ז"ל ב' חלק (צז). "אמר רב קטינא שית אלפי שנין הוה עלמא וחד חרוב אביי אמר תרי חרוב שנאמר יחינו מיומים".

והוא כידוע שאלף השביעי הוא זמן קיבול שכר של הצדיקים שהוא

נגד יום שבת וכמ"ש (ע"ז ג.) "מי שטרח בע"ש יאכל בשבת, היום לעשותם ומחר לקבל שכרם", והוא נקרא חורבן העולם היינו שיתבטל הנהגת עוה"ז ויתחדש לצדיקים במנוחה ועונג הנפש והוא סיבוב שלם הנכלל באלף שנה כמ"ש ואביי לא פליג על רב קטינא אלא מדבר מב' עניני העונג היינו תחילה עונג ושכר המעשה, והב' הוא טוב המחשבה והוא שכר יותר גדול ויתבטל עוד ענין סידור העונג שיהיה באלף השביעי באופן אחר על סידור העונג יותר גדול בשכר הכוונה של העבודה ונמצא שבאמת תרי חרוב, והבן.

עניין: שית אלפי שני הוה עלמא וחד חרוב

רמב"ם פ"ח מהלכות תשובה

ראתה אלהים זולתך: ה' שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובד ואחר כך יבא אותו העולם. אין הדבר כן. אלא הרי הוא מצוי ועומד שנאמר אשר צפנת ליראך פעלת וגו' ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה שאנו קיימים בו בגוף ונפש

מגיד מישרים פרשת ויקהל

ה' עמך וכו' הגם כי נטשתי עזבתי וכו' והא מגלינא לך רזא טמירא במאי דאמור רבנן דהמצות בטילות לתחיית המתים וכו'. היינו ברזא דשית אלפי שנין הוה עלמא וחד חרוב. דהיינו למימר דבזמן תחיית המתים דהוא בתר ימות המשיח, יהא חרוב עלמא מתאוות וכיסופין דהאי עלמא. והא בההוא זימנא יתבטל יצה"ר מעלמא ונמצאו מצות ל"ת בטילות. וכן המ"ע דוגמת מאי דאמר מרע"ה למלאכי השרת מאי כתיב, "לא תרצח" ו"לא תנאף" כלום שפיכת דמים יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם? וכן המועדות לא יצטרכו אז לעשות ככל הנעשה היום. דהא איסור חמץ ואכילת מצה היא לאכפאה לכפות סטרא מסאבה ס"א. וכן בשאר המועדים. ובההוא זימנא לא איצטריך לאכפאה לה לא יהיה צורך לבטל לס"א דהא בטל הוא. ולא יעבדון במועדיי אלא דיימרון בהו הלל וזמרינ ושיירין ותושבחן לקב"ה ותו לא מדי.

ש"ת הרשב"ש סי' תלו

ומה שאמרת אם העולם יחריב או לא, ודעתך היא שגם יהיה כלה והאשמת האומרים כך ומשנתם צורים ועמי הארץ. ומה נעשה שז"ל כך היא דעתם, וכבר אמרו חז"ל דבי אליהו שית אלפי שנין הוה עלמא וחד חרוב שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, וכמה מקומות נזכר זה לחז"ל. ואם הרמב"ם ז"ל אינו סובר כך ומפרש הפסוקים המפורשים ומורים על זה על פי ספרתו, הרמב"ן ז"ל סובר שהוא עמיד ליחריב ונשקן זה על דעת רז"ל.

ודע שהאמין שהעולם אינו מחודש הוא מכחש המורה, וכל דר ישראל חייב להאמין זה. אבל אם עמיד ליחריב או לא אינו מוסיף צדוק האמונה עם שירה שלאל ית' יש יכולת על זה והדבר תלוי בצדו, ששם צדו מהאפס המוחלט כן יכול לשדור ולהחריב, ויותר נראה היכולת צדו ולא צדדו. והמקרא המורה על זה ושלל יוכל להפטר על דא אחר הוא, לפני הארץ יסדה ומעשה ידך שמים המה יאבדו ואמה תעמוד וכלם כנגד יצלו כלטש חסידים ותלפזזו ואמה הוא ושנותן לא יתמו, א"כ כל הנמצאים יתמו וזלתי הנמצא האמתי שהוא מחוייב המציאות [יתבאר] ויעלה. ואעפ"י שיש מפרשים המה יאבדו אם מלכה, ואחרים פירשו על הפרטים, דחוק כי איך אמר ואמה הוא ושנותן לא יתמו הרי השמים קיימים הם לעולם לפי דבריהם ואין צורך לאל מה שכלל, על כן הנגלה מהפסוק הוא האמת כפי דעתו, ואמה האמין צמה שמלכה צמה.

בן יהוידע

שם, וחד חרוב. אין הכוונה שיהיה בו חרבה ושמה ח' חלל הכונה הטבע והחומר שממנו נבששה אלפי שנה יחריב, ויתחדש טבע וחומר אחר מעולה ויפה מאד שאין בו תערובת רע ואין בו יגון ואכזה ויסורין ולא שום רע כלל אלא הוא כולו טוב גמור וטענוג יפה ומחוקק מאד.

שו"ת תורה לשמה סו"ס תעב

ואשר שאלתם ביאור חד חרוב⁴⁰, מה ענינו. הנה זה מובן במ"ש לעיל בענין ביטול מ"ה וחזרת העולם לתהו ובהו, שכתב רבינו ז"ל. וכן כאן, הכוונה שיהיה חרוב מזה המדרגה והמציאות שלו שהיא נהגת ונמצאת עתה, מפני כי העולמות יתעלו ויחזור המציאות אל שרשו הראשון, ומדרגה והנהגה שיש עתה בזו"ן תבטל ותשתנה למעליותא, שיהיו זו"ן במדרגת או"א, ואורות מ"ה וב"ן יהיו בבחינת אורות ע"ב וס"ג, ויהיה אז בנין חדש ומעולה בעולם בתכלית העילוי והמעלה. יראו עינינו וישמח לבינו בביאת משיח צדקנו, אמן כן יהי רצון. והיה זה שלום ואל שדי ה' צבאות יעזור לי.